
EUZKOTXINA (5n. SARIA)

Gartxot'ek txina'tar jatetxe baten lana aurkitu eban; Diru geiegitxu be ez eban jasoko, baña alan eta guztiz be lagungarri gertatzen jakon. Berrari ez eritxon txarra, ondo ulertzen ez ebazan gauzak jazotzen baziran be.

Euskal mutilla zerbitzari egoan; Liu andreagaz batera iñarduan. Liu jauna txiologako sukaldaria zan. Euren seme Wu'k egiñaalak eurrez egin ebazan tajuzko lana topatzen, baña arrakasta barik. Jatetxean bertan asi eitekean. baña orduan ez al zan an jente larregi egongo? Leitekeana da.

Artean bazkaldar askok joten eban jatetxe aretara ta txandaka-edo irurak, Liu andrea, Wu gaztea ta Gartxot ebiltzan jentearen eskaerak artuten.

Bein batean ezin obeto jantzitako Txina'tar gizonezko bat gertau zan jatetxean. Liu jaunak mairik apañena itzi eioela agindu eutsan Liu andreari. Jakirik onenak eskiñi eutsoezan, eta jatetxeko nagusiak jaun orrek doan afaldu eiala gura izan eban; ardaorik onena ta afari ostean, pattar garestia edan ebazan. Beste bezerorik azaldu ez zanez, Liu jauna beragaz mai berean jesarri zan Liu andrea be inguratu jaken, baña bere senarrak asarre antzean agirika egin eutson:

—Zoaz beste maietara, bezeroak bearko zaitue-ta.

—Ez dogu beste iñor-erantzun eutson emazteak-ango areik akeita ta txoleagaz dagoz onezkero.

—Bardin da, zoaz alan eta guztiz be.

Gartxot be an genduan, egiteko aundirik baga. Arri ta zur lotu zan Liu jaunaren asarreagaz, beren autua ulertzeko gauza ez ba'zan be.

Orduantxe agertu zan Wu: ez eban itxura onik, jazkera zarpail arlote utsa eukon, eta erdi mozkorrik egoala ezagun eban. Aita semearen etorreraz jaubetu zan, eta Gartxot'ek ezin ulertu izan eban zeredozer esan eutson karraxika beren ama izkuntzaz;

Wu'k ez eban zirkiñik egin, ezta erantzun be.

Wu'k orraitio mutil adeitsua irudian, eta gure Gartxot lagunkiro agurtu eban. Erdera naasian esan eutsan.

—Gero orko maikoai kobra egiek, arren, Gartxot.

— Bai, noski. nasai.

Gartxot'en berbok entzun eta gero, sortalde urruneko mutilla bere amagaz sukaldera sartu zan.

Gartxot an ibilli zan, azken bazkaldarrak amaitu ta kontua emon arteño. Bikotea joan zan eta jantokian arrotz a, Liu jauna ta Gartxot geratu ziran. Gartxot gizon biai begira lotu jaken, eta Liu jauna gaztearen begirakuna ikusita, ara nola mintzatu jakon:

— Zer zabiz, lanbarik?

—Oraindik orain joan dira azken bezeroak.

—Ta emengo au ez al da bezeroa?

—Parkatu eistazu jauna, baña ez daust ezer eskatu.

— Kalpar zaar ori moztu egin bear zeunke, orrelan bezeroak uxatuko dauskuzuz-eta.

Bere seme Wu'k be ule luze xamarra eban, baña euskaldun gaztea ez zan ezer geiago esaten azartu.

Gartxot mostradorera urreratu zan. Andik sukaldeko jardunaren zerbait entzun aal eban. Liu andrearen negarrak sumatu ebazala begitandu jakon, baña beste zeredozer izango zala zirautsan bere buruari.

—Aizu-nagusiak ez eutson mutillari beiñere bere izenez deitzen-, zoaz sukaldera ta begira egizu orreik bitzuko zertan dabizan.

Gartxot sukaldertantz abiatu zan; sartu baño ariñago, begi ertzez aditu eban bi gizonak egozan maia, ta arrotzak Liu'ri zorro batzuk emon eutsozala ikusi eban: atea jo ta sukaldertatu egin zan. Emakumea muxika egoan. Wu gazteak zigarro bat eskiñi dautso Gartxot'i. Txina'n kebedar asko erreten ei da, emakumeak gurean baño gitxiago atan eta guztiz be.

—Zera, zure senarrak ona igorri nau.

—Nasai, laster zarratuko joagu, Wang doianean-jaulki eban Wu'k.

—Gizon ori ezagutzen dozue?

— Bai, Wang Lu dok, nire aitearen adiskide miña; geurean bearrean jarraitzen ba'jok, ziurretik bein baño geiagotan ikusiko dok.

Jatetxea ixteko garaia be eldu zan. Wu ta Gartxot tragutxu batzuk edatera urten ziran; zapatua zanez, edaritegiak jentez gañezka egozan, eta or ebiltzan bitzuko, batetik bestera. Wu'k leendik zurrutari emon eutsonez, oraingo onetan artutakoa ariñagokoari batzen jakon. Bere errondakideari egia borobillak autortuteko gogoak emon eutson.

—Aizak, Gartxot, gustora al abil jatetxean?- itaundu eban Wu'k.

—Bai, zergaitik diraustak orrelangorik? Ezezkoan ago ala'?

—Ori euk jakingo dok... Ez, ez, ez dok orregaitik.

— Orduan?

"In vino veritas" iñoenak, oraingo onetan, Wu errukarriagaz asmau ebela esan geinke.

—Ara, badakik gure aberritik urtetea gauza erraza ez dana- ganeratu Wu'k- sartaldera etorrta be, zer diruz ekin geinkio bizitza barri bati...?

—Zuek jatetxe dotorea ipiñi dozue beiñepein.

—Ez dok orren erraza; egia esango deuat, batzuetan jazoten dana: txinatarrak Sartaldera erdutakoan, aberkideak jatorkuz, erleak abaraskara lez; beste aberkideakaitik babesa eskiñi bai, baña abaro ori ez dok musutruk. Jatetxea iragiteko diru-laguntza eskiñi euskuen, baña orren

IPUIN-SARIKETA

ordaiñetan, egin gura ez geunkezan ekintzak egin bear be. Amak eta biok asmorik ez putzu baltz orretan sartuteko, gure aitak baiña buru-belarri eutsi jautsok orri... Etxakiat zertan dabillen, baiña aitak ez jok geiago ama maite... Gure amari dongaro egariarazoten jautsok...

— Zer esan gura dok?

— Lurbirako baztar baten ala bestean jaio, ortxe jagok kakoa... Txina bizi aurreratu ta obatu dok azken urteotan; alan be, ez jaukagu zuek beste aukerarik... Emen albiste gitxi artzen dozuez Zhongguo'ren gorabeeran.

— Zhongguo'?

— Bai, "Erdialdeko Aginterria, Inperioa", Txina, alegia. Zeuon artean pozpozik bizi nauk, eta Jaungoikoa lagun, emen geratu gura geunke... Ama aitarengandik aldentutea gura neuskalk orratik.

— Orren txarto konpontzen dira biok, ala?

— Egia esatea gura ba"dok, alantxe dok.

— Bearbada aurrerantzean euren egoerea nasaituko dok.

— Ez deuat uste.

— Sartaldea be ez dok atsegin-baratzea.

— Jakiña. Emen geratu ezkerro, egunen baten euskeraz be jakasiko joat. Euskerarik badakik*?

— Neuk bai, baiña jente askok ez. Bizkaia'n euskereak sekulako atzerakoa egin jok... Izkuntzari jagokonez, euskaldunok geure etxean arrotzak bai'giñan bizi gozak.

— Guk Txina'n ez dogu txineraz berba egiteko oztoporik.

— Ikasi egik, alan eta guztiz be... Neuk apurtxu bat irakatsiko deuat.

— Orduan, euskaldun baserritar neska bategaz ezkonduko nauk.

— Asmo ederra dok ori; neska batzuk aurkeztuko deudadaz.

Bat-batean mutil biak barrearj emon eutsoen. Euren biotz xaloak, asmo zintzoek beteak... Bizi guztia aurretik eben oraindiño. An eta emen, toki guztietan txakurrak ortutsik... Wu ostera barriro goibeldu zan, eta negar anpulu batzuk urten jakozan, alkoolak lagunduta.

— Jakingo ba'eu... Aitak ama joten jok... Bein betiko aita izten azartuko ba'litxok...

Nasa_j, nasai Wu... Biar eguzkia urtengo da-ta GartxoCek ec iñaalak egin ebazan Txina'ko zorigeiztoko inuti I la azkortzen.

ASIER ETXABURUA

BIZTUKO

Ume jolasak dira txipli txapla uretan gogoa atsegin; erritar alkarrekin nork geiago zapaldu ur pozuaren gain.

Abarka ta galtzerdi musikea etxean soiñuaz kantari; egunero bustirik egunero negarra jausten begiari.

Aro politak dira eguzkia goietan ura soloetan; gogoz biztuko dira lora zuri barriak sagar andarretan.

EGUZKIA

Sortzetik argizale jaio ziñan gizona urrezkoa zara, oi! zein eder dan goiza eguzkia agertzean zerutik lurrera.

Eguzki maitekorra sorkaldeko mendian agertzen da urrez; ta gizona begira lanera joateko kodain ta atxurrez.

PAULIN